

Ett lärandeperspektiv på studie- och yrkesvägledning

Den blinda fläcken?

Vägledarkalendariet, 23 april 2020

Studie- och yrkesvägledaren – en pedagog i det dolda

Christer Langström & Åsa Sundelin

- Studie- och yrkesvägledare
- Lärare och forskare
- Studie- och yrkesvägledarprogrammet, Institutionen för pedagogik och didaktik

- Om du skulle beskriva vad du gör när du vägleder någon - vad säger du då?
 - Skriv för dig själv i två minuter
 - Stryk under de två mest centrala orden.

Mentimeter

INNEHÅLL

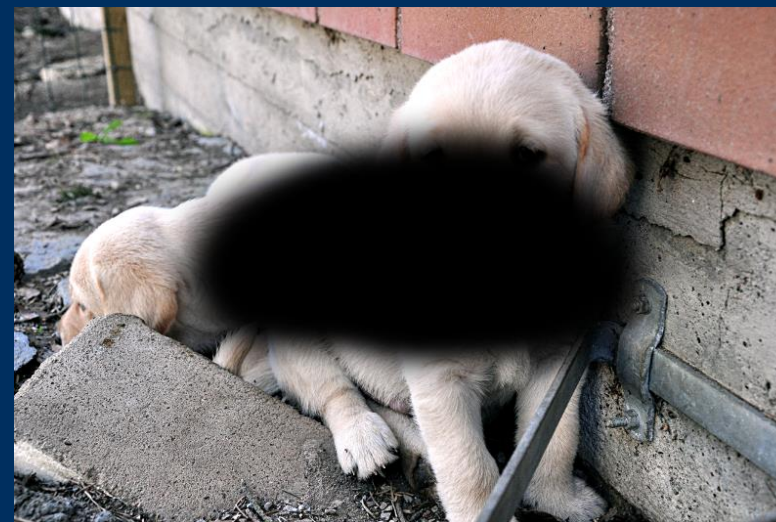
Belysa lärandeprocesser i studie- och yrkesvägledande samtal.

- **Bakgrund: Om vårt intresse för språket om lärandedimensioner i vägledning**
- **Exempel från vår forskning**
 - **Lärandeprocesser I, i vägledningssamtal**
 - **Lärandeprocesser II, som resultat av vägledning**

Lärande - den blinda fläcken i vägledningens praktik?

- Vägledare behöver utveckla förståelse för vägledningens lärandedimensioner och det professionella språket avseende lärande
- Teoretiska och metodologiska perspektiv på lärande behöver stärkas inom vägledningsområdet

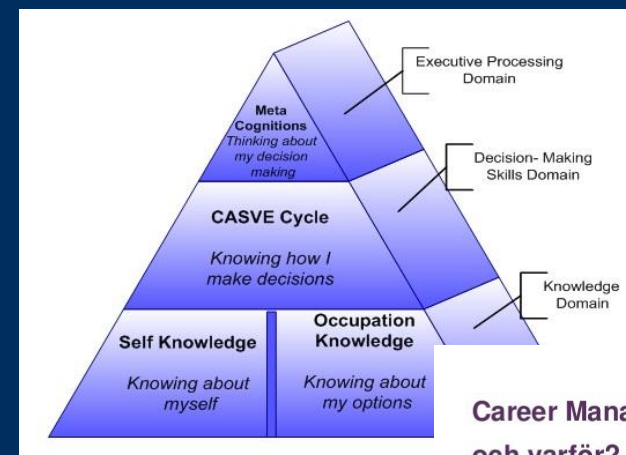
Begränsat språk för den sökandes lärprocesser:
Svårt att uppmärksamma sökandes lärande?
Svårt att stödja sökandes lärande i samtal?
Svårt att kommunicera sitt arbete till andra?

Svenska studier antyder att vägledares språk för lärandeprocesser är begränsat och att vägledare inte uppfattar att de arbetar med lärande (Bergmo-Prvulovic, 2015; Sundelin, 2015)

”lyssna, empati, dialog,
vidgade perspektiv, självkännedom”

Vägledare talar i termer av

- information
- samtalsmetodik
- psykologiska begrepp

Career Management Skills – vad är det och varför?

CMS refererar till ett antal kompetenser som visar på strukturerade sätt att samla, analysera, sätta samman och organisera information om sig själv, utbildningar och yrken samt ha färdigheter att kunna fatta och genomföra beslut och hantera övergångar och växlingar i livet.

(ELGPN Resource Kit 2012)

Sultana, R G, (2010) Learning career management skills in Europe

Våra tankar och språk för lärandeprocesser

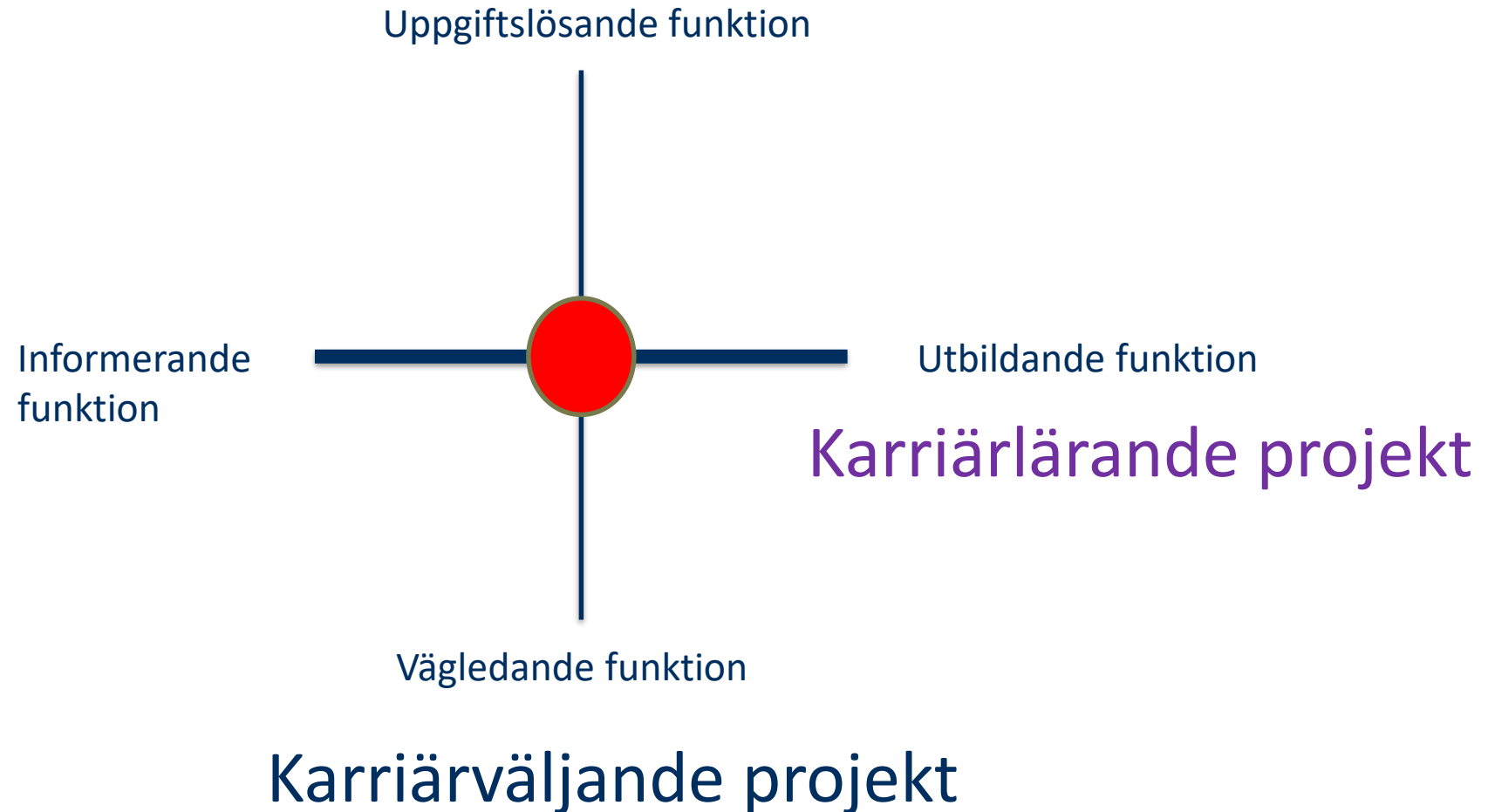

Lärandeprocesser I I samtal och interaktion

Lärandeprocesser II Väglidningssökandes lärande som resultat av väglidning

Vägledning – en integrerad lärande och väljandeprocess (Sundelin, 2015)

Tecken på sökandes karriärlärande projekt i samtal

1. Förståelseinriktad strategi:

- Frågande handlingar
- Lyssnande handlingar: sammanfattar vägledarens information

V (...) Och sen vet ju jag att det går till så när skolan börjar så ringer man direkt till skolan, därför att då kan skolan ta in. Förstår du?

E När det börjar?

V ja, när det börjar. Vi får ju på sommaren när jag kommer tillbaka från semestern, då har vi fått listor, dom här eleverna får ni. Sen kan det vara så att dom eleverna flyttar på sig och samtidigt ringer det folk till oss och vi har reservlistor. Då tar man kontakt med skolan direkt

E Till exempel jag kommer få papper att jag inte har kommit in, då jag måste ringa till direkt.

Sökandes karriärlärande projekt kan stödjas av att vägledaren uppmuntrar eleven att ställa frågor och formulera sin förståelse i samtalet genom att t ex sammanfatta vägledarens information.

Tecken på sökandes karriärlärande projekt i samtal

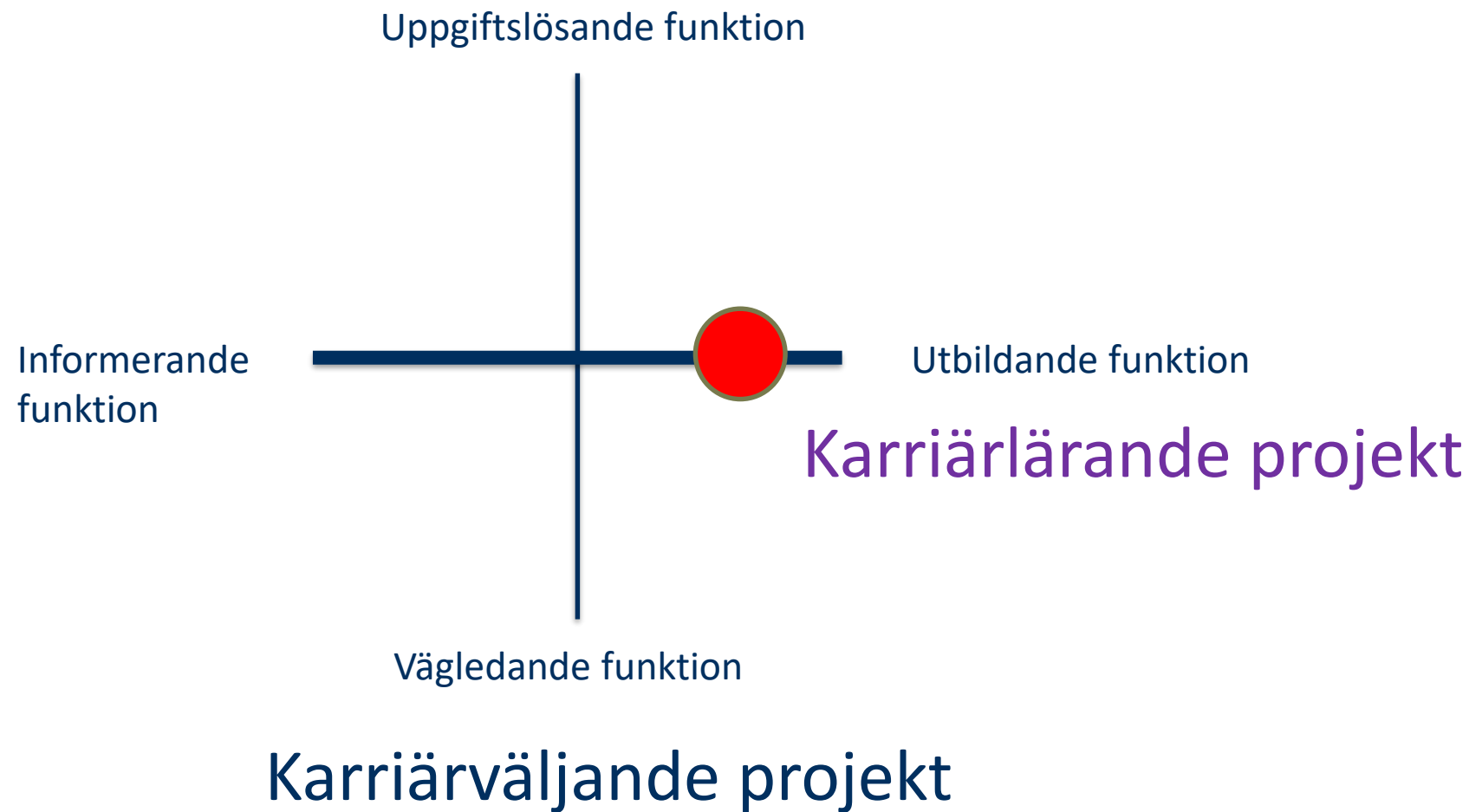
2. Resonerande strategi – strävan att jämföra

E Aha. Helt annorlunda.

V Aha säger du, vad kom du på nu? Du kommer alltid på nya saker, det är jätteroligt.

E För att det är jätteannorlunda, i x-land fungerar annorlunda. Den här fungerar annorlunda. (xx) Det är ganska roligt alltså, jag visste många saker. Ja.

Att uppmuntra nyanlända elever att jämföra tidigare erfarenheter och kunskaper med det svenska sammanhanget tycks också stödja nyanlända elevers lärande om karriärfrågor. Då ges dessutom elevens migrationsbakgrund ett värde.

Vägledarens karriärutbildande projekt

- En förståelseinriktad strategi: Lyssnande
- En handledande strategi: Sökande uppmuntras att söka information och kunskap - FRÅGOR.

Strategierna

- bidrar till att synliggöra sökandes lärande under samtalet.
- stödjer sökande att utveckla karriärkompetens: hitta, överblicka och hantera karriärinformation

Att använda frågor i den handledande strategin tycktes gynnsamt för både elevens lärande om karriärfrågor och väljande.

Vägledning med nyanlända sökande bidrar till kunskapsutveckling om lärandeprocesser i vägledningssamtal (Sundelin, 2015; 2017)

Värdefullt att skilja på att arbeta med vägledningssökandes lärande och väljande i samtal

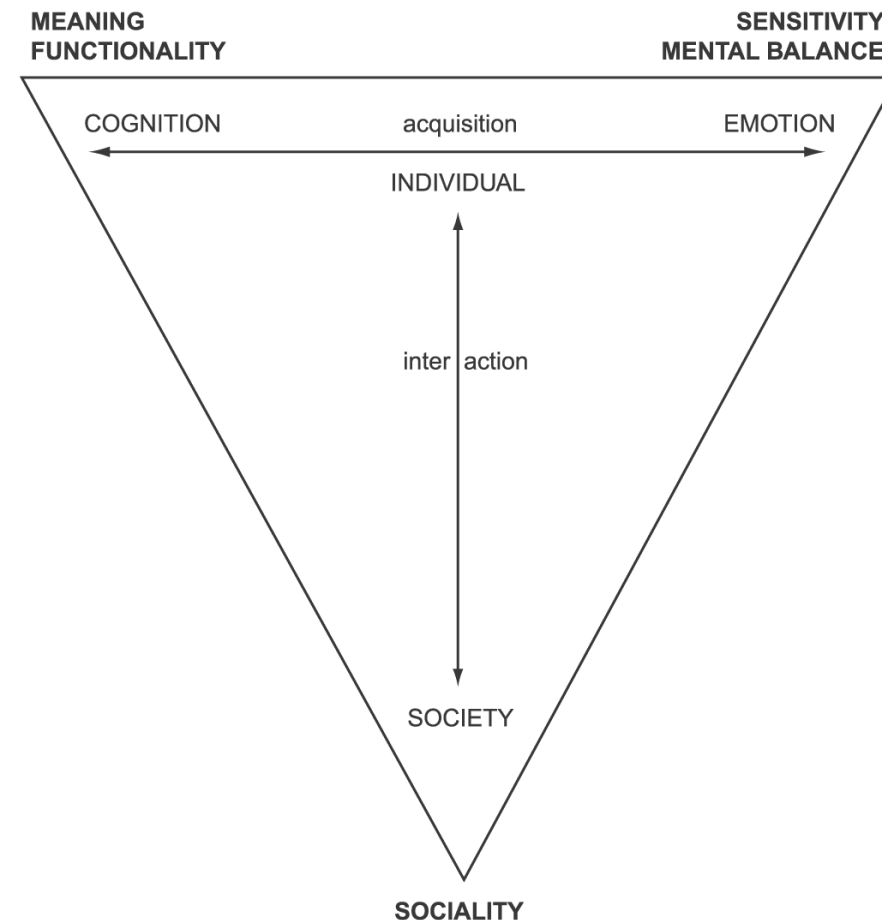
Från: Hur ska jag informera om detta?

Till: Hur kan jag stödja vägledningssökandes lärande om detta?

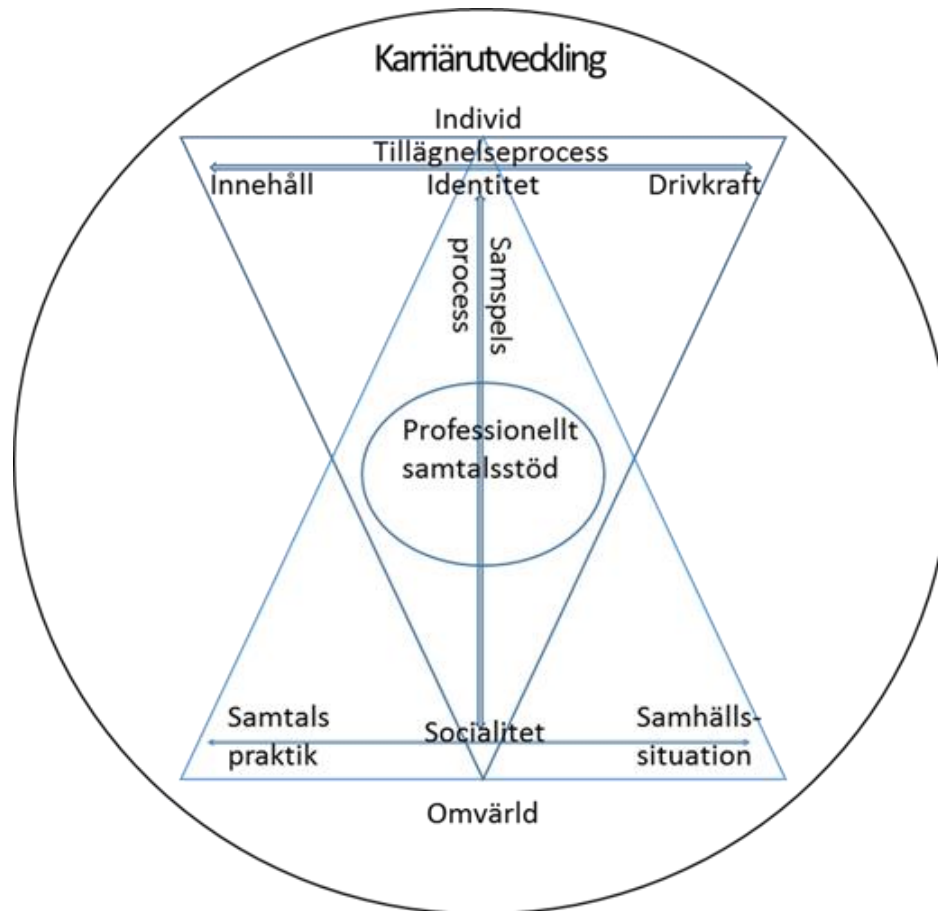
Lärandets process (Illeris, 2015)

Lärande i Illeris modell ses som en pågående interaktion mellan det som sker i individen (tillägnelseprocessen) det kognitiva-emotionella och det som sker i relation till det sociala/samhället (samspelsprocessen)

Individens lärprocess i karriärvägledande samtal

(Langström, 2017 efter Illeris, 2015)

Emotionella och relationella aspekter påverkar deltagarnas upplevelse av lärande i professionella samtal och tycks påverka deras fortsatta karriärprocess (Langström, 2017)

Lärandeprocess	Process	Lärande resultat	Karriär-utveckling
Negativa	Motstånd	Bestående och förstärkt negativ biograficitet Fytande ingenmansland Ambivalens	Obstruktiv och hämmande
Positiv	Delaktighet Inflytande	Omvänd biograficitet Förändrat karriär narrativ Utökad handlingshorisont	Ökade möjligheter för karriärutveckling

Citat från Tor och Pia

Hm... jo det var jobbigt... men... ja det var så stora frågor, jag vet ju inte själv riktigt vad jag... men det var så att... ja men nu är du 27 år nu måste du veta exakt vad du ska göra... det var liksom så stora frågor som liksom... uppmuntrade hela tiden till beslut om om så stora frågor som gällde resten av mitt liv så det tillsammans med kraven att söka si och så många jobb, att hela tiden granskas från alla möjliga håll... jag kände mig som en villkorligt frigiven. (Tor)

Förut så hade det alltid varit ett sånt fokus på att jag inte hade några betyg för att de skulle få ut mig i något jobb och då var det liksom så att jag skulle vara glad om jag överhuvudtaget kunde få ett jobb eller så. Då är det klart att jag började tänka så också. (Pia)

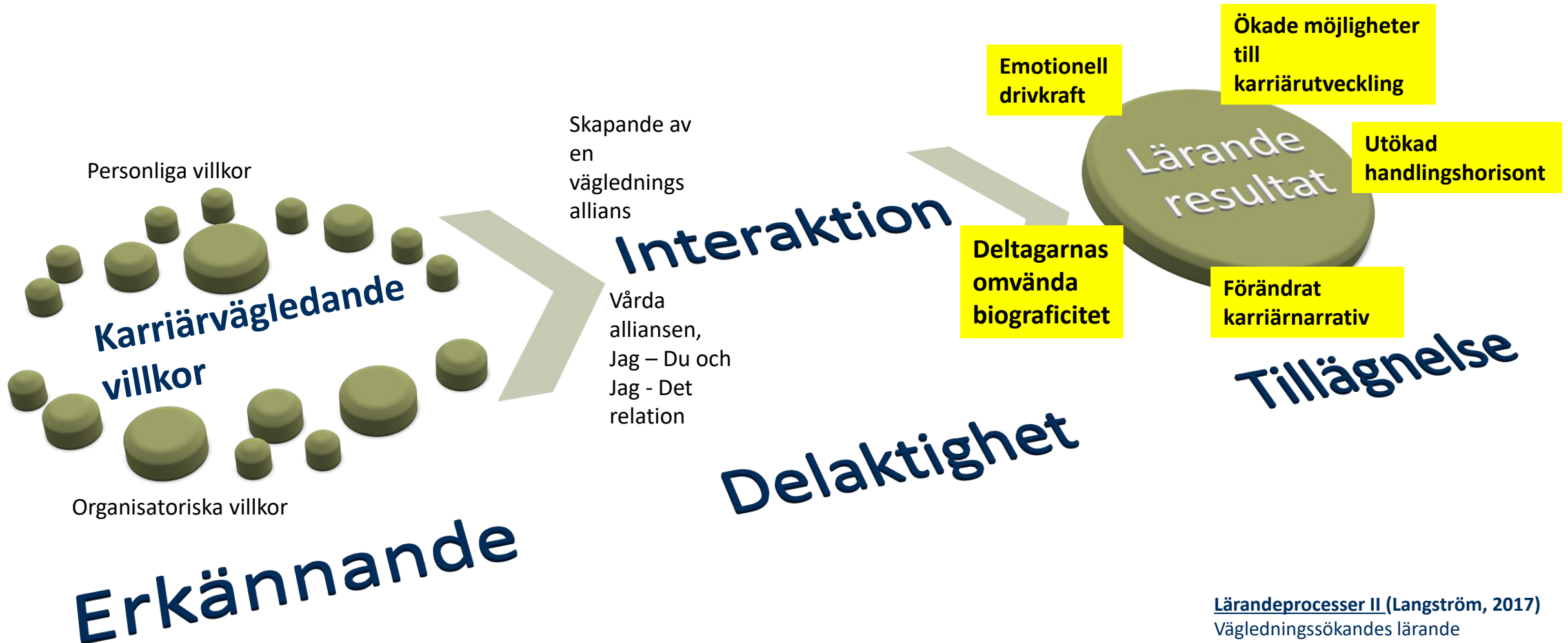
Den tidigare erfarenheten förändrades i kontakten med vägledaren.

Min känsla var att jag inte var ännu en som hon skulle säga till vad jag skulle göra eller vad jag skulle bli för någonting, utan hon såg just mig... och det var en stor skillnad. (Pia)

Deltagares upplevelse av möjligheter till lärande

- Tors upplevda villkor för lärande
 - Vägledningen fokuserar sociala villkor
 - Upplever misserkännande
 - Jag – Det relation
- Pias upplevda villkor för lärande
 - Vägledningen fokuserar personliga villkor
 - Ömsesidigt erkännande
 - Jag –Du och Jag – Det relation

Den positiva lärandeprocessen

Studie- och yrkesvägledning kan definieras som att leda en integrerad lärande- och väljandeprocess som relaterar till vägledningssökandes karriärnarrativ och karriärfrågor

Lärandeprocesser I

I samtal och interaktion

Lärandeprocesser II

Vägledningssökandes
lärande som resultat av
vägledning

Ett språk för vägledningens lärandeprocesser kan bidra till:

- Ökade möjligheter att stödja sökandes lärande i samtal
- Ökade möjligheter att uppmärksamma sökandes lärande
- Ökade möjligheter att kommunicera sitt arbete till andra

Diskutera

- Vad kan du tänka på när du vägleder för att uppmärksamma lärandeprocesser?